

O relatie reciproca intre elevi/studenti si respectiv cadrele didactice din scoli, licee sau universitati, o relatie care implica nu doar evaluarea prestatiei elevului/studentului, dar care permite si evaluarea prestatiei didactice a instructorului, este ceva normal in cele mai multe tari unde invatamantul i se acorda intr-adevar atentia si respectul, cuvenite. Romania este o exceptie de la aceasta regula, asa cum este din pacate exceptie de la multe alte standarde care definesc "normalul" in materie de invatamant si educatie. Problema nu consta doar in lipsa de initiativa si curaj pentru implementarea la nivel decizional a unor asemenea reguli la noi, ci si, mult mai grav, in rezistenta incapatanata a intregului sistem actual la orice dezvoltare inedita, care i-ar ameninta stabilitatea (chiar si atunci cand acesta "stabilitate" este departe de echilibrul dorit si necesar). Pai ce, se poate sa permiti tu, profesor "cu vechime", cu pretentii de cadru didactic cu experienta, unui parlit de elev sau student sa te noteze, sa te evalueze? Desigur ca nu, mai ales ca aceasta evaluare ar permite compararea ta cu alti profesori, unii foarte tineri sau noi in institutul respectiv, sau cu colegi din alte institutii, predand intr-o alta maniera, fiind mult mai apreciati de colectivul de elevi/studenti, si cine stie, poate ierarhia rezultata ar fi invers proportionala cu vechimea, pretentiile si salarul...Cum sa permiti asa ceva atunci cand stii ca incompetenta didactica, ascunsa bine in prezent in spatele unei severitati exagerate in relatia cu elevii/studentii si in examinarea acestora, sau in spatele unei functii administrative care iti da puterea sa tai si sa spanzuri in institutia respectiva, ar ramane descoperita? Acestea au fost doar niste exemple, exista multe alte motive pentru care sistemul nostru educational rezista eroic adoptarii unor standarde profesionale recunoscute international. Sau nu ati auzit de nazurile sindicale la orice noua initiativa a noului ministru? Dar pentru ca timpul nu imi permite sa dezvolt ad infinitum pe acest topic, sa vedem intai care ar fi motivele obiective pentru preluarea si implementarea si la noi a acestui mecanism care ar asigura aceasta dorita reciprocitate, aceasta relatie de echilibru intre instructor si elev/student.

Motivele pentru care evaluarea prestatiei instructorilor bazata pe rating-ul dat de elevi/studenti are sens au fost discutate si re-discutate in multe articole de specialitate incepand in urma cu cateva bune decenii. Principalele atu-uri, necontestate de nimeni, ar fi urmatoarele:

- studentii/elevii sunt categoric cea mai buna sursa de informatie pentru mediul educational; intre altele sunt sursa primara de informatie pentru aprecierea corecta a abilitatii cadrului didactic in a-i motiva pe studenti/elevi in dorinta de cunoastere, de educare continua si evident sunt principalul canal informativ in aprecierea eficacitatii comunicatiei dintre instructor si studenti/elevi
- studentii/elevii sunt, in mod logic, cei mai in masura sa evalueze calitatea si relevanta continutului cursului, a metodei de instructie, a manualelor, a articolelor si a altor materiale folosite in predare, a temelor primite; sa aprecieze corectitudinea evaluarii facute de instructor, s.a.m.d
- evaluarea data de studenti/elevi incurajeaza comunicatia intre acestia si instructor si ideal conduc la imbunatatirea relatiei dintre cele doua parti (sau incetarea relatiei in cazuri de incompatibilitate totala), prin folosirea feedback-ului dat de studenti pentru eventuala modificare a acelor puncte didactice criticate/contestate de intreaga masa de elevi/studenti
- in sfarsit, existenta unor asemenea evaluari ale mai multor colective (clase, generatii, etc) de elevi/studenti pentru instructori atrage dupa sine o selectie a celor mai apreciate cadre didactice de catre viitoare colective de elevi/studenti (si chiar institutii) si recunoasterea/premierea instructorilor intr-adevar de exceptie. Tot pe baza aceasta se va realiza o ierarhizare la nivel de institutie si la nivel inter-institutional in ceea ce priveste calitatea predarii, etc.

Exista desigur si critica din partea unor specialisti in folosirea evaluarii cadrelor didactice pe baza rating-urilor date de studenti/elevi. In mare, cele mai importante puncte cons ar fi:

- aprecierea elevilor/studentilor va avea de-a face intr-o mare masura cu popularitatea instructorului si nu cu abilitatea acestuia
- aprecierea elevilor/studentilor va avea de-a face intr-o mare masura cu popularitatea instructorului si nu cu abilitatea acestuia
- alte variabile cum ar fi tipul institutului, marimea clasei respective, notele primite, obligativitatea cursului (vis-à-vis faptul ca acest curs e facultativ), influenteaza si ele evaluarea data instructorului
- de multe ori formularele administrate elevilor/studentilor pentru a face evaluarea sunt returnate cu greseli (se aleg mai multe optiuni, etc) sau nu sunt completate corespunzator, si e nevoie sa fie invalidate
- in sfarsit, una din cele mai virulente critici se refera la folosirea evaluarii date de elevi/studenti ca unic criteriu de evaluare a abilitatii pedagogice a cadrului didactic

In continuare voi adresa pe scurt aceste puncte critice, folosind ca si contra-argumente atat experienta proprie cat si rezultate cunoscute, obtinute in urma cercetarii temeinice a acestor situatii. In primul rand faptul ca studentii/elevii ar fi imaturi pentru a aprecia corect continutul si metoda de instructie este in contradictie cu faptul ca acesti studenti/elevi ar trebui sa parcurga, sa inteleaga si sa retina partile cheie ale, esenta, acestui material. Daca ei nu sunt capabili sa aprecieze in ce masura continutul si metoda folosita in predare ii ajuta in acest sens si in ce masura ele sunt irelevante, atunci prezenta elevilor/studentilor la scoala/universitate este pur si simplu redundanta. Exista experti care sustin evaluarea cadrelor didactice de catre studenti, in invatamantul universitar si post-universitar, dar nu sunt de acord cu aceasta metoda de evaluare la nivel pre-universitar. Avand in vedere insa recente studii in diferite domenii (inclusiv economie, psihologie), "maturizarea" fiintei umane are loc la o varsta mult mai frageda decat se credea anterior. Este atat o evolutie la nivel societal, cat si pur si simplu o apreciere mai corecta a abilitatilor individuale. In ceea ce priveste faptul ca studentii ar aprecia popularitatea instructorului mai degraba decat abilitatea acestuia, comentariul meu este imediat: daca un cadru didactic nu va reusi sa se faca popular intre studentii sai, ceea ce este o caracteristica a unei capacitati superioare de instructie, ar trebui sa se lase de meserie. In plus cateva articole de specialitate care au cercetat aceasta problema au venit cu concluzia ca exista o corelatie imensa intre "popularitatea" instructorului intre studenti/elevi si abilitatea acestuia, apreciata de colegi sau in urma examenelor pedagogice. Al treilea argument din lista criticilor de mai sus este cel mai dificil de tratat. Intr-adevar toate aceste elemente influenteaza pana la urma chiar si tipul de instructori si tipul de elevi care se vor selecta in colectivul respectiv (daca presupunem ca nu este o repartitie complet arbitrara, ceea ce e contrar realitatii in marea majoritate a cazurilor). Cu toate acestea cercetarile efectuate pana acum sunt inconclusive. Cu alte cuvinte influenta considerabila a acestor factori nu a fost nici infirmata, nici confirmata. In plus, luand institutiile de acelasi tip, clase de aceeasi marime, etc, deci comparand evaluarile date de studenti si elevi ceteris paribus, se poate in continuare folosi eficient aceasta metoda. Referitor la urmatorul punct, raspunsul specialistilor este clar: daca aceste forme de evaluare sunt de la bun inceput concepute profesional, marja de eroare va fi nesemnificativa. Exista de fapt o vasta literatura despre design-ul acestor formulare/chestionare, dar nu e momentul sa intram aici in amanunte. In ceea ce priveste ultimul argument, trebuie sa marturisesc ca sunt de acord complet cu aceasta critica. Evaluarea data de elevi/studenti ar trebui luata serios in considerare si ar trebui sa aiba o contributie enorma la stabilirea reputatiei pedagogice a unui cadru didactic dar nu poate fi singura care decide de exemplu angajarea/concedierea, marirea salariului, pentru cadrul didactic respectiv etc. Evident evaluari paralele ale colegilor, examenele de grad, si asa mai departe ar avea si ele o anumita greutate. Dar fara indoiala ca prioritatea ar trebui sa fie evaluarea masei elevilor/studentilor cadrului didactic respectiv. La noi aceasta este inexistentă. Acest articol face deci lobby pentru o situatie de normalitate, nu una de exagerare in directia opusa.

Acetia fiind spuse, sa trecem in sfarsit si la explicarea titlului acestui articol, cu scuzele de rigoare

pentru cei care s-au plictisit pana acum (dar nu au abandonat lectura textului). M-am bucurat asadar sa aflu de curand de la niste prieteni aflati in Romania ca s-a infiintat site-ul www.calificativ.ro, primul site unde elevii si parintii pot aprecia activitatea didactica a profesorilor din virtual toate scolile si universitatile din Romania, prin notarea cu calificative. Fara a face reclama acestui site, ci mai degraba initiativei respective (dupa cum veti vedea consider initiativa pozitiva, dar cred ca mai sunt multe de facut daca acest site chiar vrea sa faca o diferenta), invit cititorii nostri sa viziteze acest site si chiar sa se inregistreze pe www.calificativ.ro si sa-i incerce facilitatile. Am intrat si eu pe acest site si am citit cu atentie mesajul celor care au avut aceasta idee (pe langa aceasta am observat cu mare atentie calificativele date fostilor mei profesori din liceu si trebuie sa spun ca as fi fost de acord cu multe dintre ele, desi am fost si surprins de altele). M-am bucurat si mai mult sa aflu ca este nevoie sa te inregistrezi in prealabil pentru a putea nota pe cineva si ca, desi notarea se face sub anonim, cel care noteaza este responsabil pentru evaluările/comentariile sale, in sensul ca site-ul va furniza datele celor care noteaza, la primirea unei citatii judecatoresti, in caz ca persoana utilizator a incalcat regulile site-ului. Cu toate ca acest criteriu nu impiedica neaparat inregistrarea sub nume false si asa mai departe, impune totusi un efort in acest sens si asigura un proces mult mai viabil decat unul care ar fi fost bazat doar pe IP-ul utilizatorului. Mai mult, site-ul filtreaza toate comentariile injurioase, cele care tend sa faca aprecieri de alta natura decat cea strict referitoare la prestatia profesionala a cadrului didactic respectiv, etc.

Conform descrierii pe care am gasit-o pe site, "elevii vor putea evalua profesorii tinand cont de CORECTITUDINEA, AJUTORUL si CLARITATEA in exprimare a profesorului, in timp ce parintii vor putea acorda calificative tinand cont de ASTEPTARILE la care s-a ridicat sau nu cadrul didactic, DIFICULTATEA cu care elevul intelege cele ce i s-au predat si RESPECTUL pe care il acorda sau nu profesorului". Observati ca, in mare, se regasesc criteriile mentionate de mine mai sus. Desigur le-as recomanda managerilor site-ului sa introduca si alte criterii (vezi mai sus), cum ar fi separat metoda de instructie, continutul cursului, relevanta practica a cursului (dupa cum e considerata de elev), etc. Pe moment sunt multe dimensiuni pe care aceste chestionare nu le capteaza si intr-adevar aici e vorba de popularitate mai mult decat orice altceva. Eventual ar trebui facuta o diferentiere intre chestionarul adresat studentilor si cel adresat elevilor. In plus, in cazul studentilor rolul parintilor nu mai este esential in aprecierea cadrelor didactice. In acelasi timp acest site ar trebui sa intre in colaborare cu Ministerul Educatiei si Cercetarii si fiecare profesor care doreste, sa fie inregistrat formal (un cv, o scurta prezentare, comentarii, etc). Pe de alta parte, in caz ca acest site ar primi un "verde" de la MEC toti profesorii care nu s-ar regasi pe liste, ar fi evident cei care nu au dorit sa fie afisati si sa fie notati de catre elevi, deci in mod logic ar trebui sa fie putini in aceasta situatie pentru ca si-ar atrage singuri o reputatie proasta. Deci cu alte cuvinte, acest site s-ar putea transforma intr-adevar intr-un mediu interactiv la nivel national, desi am indoilei ca acest lucru se va putea pune in practica la acest nivel. In mod practic, asemenea evaluari se fac la nivelul fiecarei institutii si apoi sunt centralizate (ceea ce ma duce cu gandul la o simpla testare a reprezentivitatii acestui site pe viitor, prin compararea rezultatelor evaluarii unor instructori aici si a evaluarii acelorasi instructori in mod direct, prin administrarea acestor chestionare elevilor/studentilor, in institutiile in care acestia activeaza), si nu abordand metoda top-down ca in acest caz. Dar e de apreciat initiativa totusi si in principiu e destul de usor de dezvoltat in continuare. Le urez succes managerilor site-ului www.calificativ.ro si le doresc sa ajunga in viitor intr-adevar un site buffer intre cadrele didactice, de o parte, si studenti/elevi, de cealalta parte. Acest articol le va fi transmis si celor de la www.calificativ.ro, rugandu-i in acelasi timp, in masura in care au timp, sa ne trimita si dumnealor un material despre aceasta initiativa si despre asteptarile lor de viitor in ceea ce priveste aceasta intreprindere. Daca sunt intr-adevar planuri serioase de dezvoltare in directiile sugerate mai sus sau altele similare, suntem decisi sa promovam pe cat putem aceasta idee si eventual sa colaboram cu initiatorii.

Sebi Buhai, 08-03-05